

יוסף קארו בן 76

נולדתי ברומניה בעיר דרוחוי זו עיר של כל המחוז, העיר הזאת שייכת לאזור שנקרא בוקובינה. דורוחוי הייתה מחולקת לאזורים ובוקובינה היתה האזור שלי, שאני גרתי בו. הפוגרומים ברומניה התחילו כבר ב-1939-1940 הריכוזים הגדולים של היהודים שהיו ברומניה היו בעיר הבירה בוקרשט ובעיר יאסי ובאזור שלנו, אזור בבוקובינה ששם היו הרבה יהודים יחסית. בבוקרשט כבר ב-1940 התחילו פוגרומים, הרומנים היו בברית עם הגרמנים כך שמבחינת הרומנים לא הייתה בעיה שהגרמנים יעשו מה שהם רוצים באזור שלהם כי הם היו בברית איתם. במקומות אחרים הגרמנים עשו כיבוש, הם כבשו את פולין את צ'כיה את הולנד את כל אזור אירופה אז הם התחילו את השואה של יהודי אירופה, ברומניה הם שלטו ובממשלה היו אנשים מאוד אנטישמיים אומנם לפני זה היה חופש פעולה, חופש דת אבל ברגע שמלחמת העולם פרצה והגרמנים נכנסו למלחמה כבר ב-39 הם קבעו, החליטו שצריך להשמיד את יהדות אירופה ולהתחיל מרומניה היה להם הכי פשוט גם כי הם עצמם שלטו שם באופן מעשי וגם כי בממשלה היו אנטישמים אז לא הייתה להם בעיה להתחיל בהרג הזה באזור זה. בבוקרשט הם הרגו עשרות אלפים, בוקרשט היא עיר בירה של רומניה. שם היה הריכוז הגדול של היהודים, היו שם בערך 8000 יהודים שמחצית מהם הגרמנים הרגו, וכל זה קרה תוך כדי מלחמה. הם האשימו את היהודים שהם קומוניסטים ושהם בוגדים במדינה שלהם ברומניה וזאת הייתה סיבה מספיק טובה בשבילם כדי להרוג את היהודים והם עשו זאת בלי שום בעיה, הם לא חששו מכלום. בנוסף להרג הזה היו גזרות, היה אסור ללמוד בבתי ספר יהודים הם סגרו ישיבות, לקחו רבנים ומנהיגי קהילות והרגו אותם או עצרו אותם וכול הדברים האלה היה פוגרום ממש. וזה נמשך מ-41-40. בשנת 40 הם גם התחילו באזור שלנו באזור בוקובינה ובעיקר בעיר שלי שבה היו 150,000 אלף יהודים, רוב העיר הייתה יהודית. מלא ישיבות מלא בתי כנסת לא היה דבר כזה כמו היום אנשים שקראו להם חילוניים, כולם היו דתיים, כל היהודים, דתיים יותר דתיים פחות. היו שם חסידים. והגרמנים סגרו ישיבות ואפילו התחילו עם תלאי צהוב על היהודים כדי להבחין בין היהודים ללא יהודים בעיר שלנו. בשנת 40 הם הוציאו יהודים סתם להורג, בלי שום סיבה. הם פשוט רצו להרוג כמה שיותר יהודים. בחודשים אוקטובר - נובמבר הוציאו בערך כ-100 יהודים למגרש חנייה וירו בהם סתם, בגלל האשמות מטופשות שהמציאו לגבי כך שהיהודים הם קומוניסטים. לא היה שום קשר בין היהודים לבין קומוניסטים. אצל הגרמנים היה להם פלוגות מיוחדות לדברים האלה, קראו להם משמר הברזל ועוד כל מיני פלוגות כאלה שהתפקיד שלהם היה להרוג ולהשמיד את היהודים ולעשות את כל הדברים הנוראיים שהם עשו להם. בסוף 1940 יצאה הוראה, גזירה מצד הגרמנים לגרש, להגלות את יהודי דרוחוי מעבר לגבולות רומניה, קראו למקום הזה טרנסניסטריה שזה איזור באוקרניה ולשם הגלו את יהודי דרוחוי, הם רצו שיהיה להם יותר נוח וקל לרכז את היהודים במקום אחד כמו שעשו זאת בגטו וורשה וכמו כול הגטאות שריכוזו בהם את היהודים והם יכלו לעשות מה שהם רוצים. הם ניסו להשתכלל בכל דרך שהיא כי ללכת מבית לבית זה יותר מורכב עבורם ולכן הם רצו לרכז את היהודים במקום אחד, במקומות שהם קבעו מראש וכך ההרג יהיה יותר רב ופשוט עבורם. אותה הוראה להגלות את היהודים הייתה באופן פתאומי לגמרי, בלילה אחד בסוף אוקטובר נכנסו הפלוגות האנטישמיות האלה של הרומנים בפיקודם של הנאצים והוציאו את המשפחות מהבתים וריכוזו אותם במקומות מרכזיים בעיר ומשם היו אמורים לגרש אותם הלאה.

כמובן שברגע שנכנסו הגרמנים לבתים באמצע הלילה לא הייתה אפשרות לקחת שום דבר, לא תכשיטים ולא ניירת, הם התנהגו בצורה ברוטאלית ואכזרית מי שהצליח לקחת איתו משהו זה היה אולי שמירה ולהכניס בה כמה בגדים ועם זה היו מנסים להסתדר, כך שלקחת דברי ערך לא הייתה שום אפשרות. לא היה הרבה כסף באותה תקופה מי שהיה לו קצת כסף ניסה לקחת איתו בסתר רב כדי שלא יתפסו אותו. ולא ידענו בעצם מה הולך להיות ומה קורה, לברוח זו גם לא הייתה אופציה כי אם מישהו רק ניסה לברוח הוא ישר חטף כדור לראש וגם לא היה לאן, לא ידענו לאן ללכת, גם אם מישהו יברח לאן הוא ילך, מה יאכל ואיך הוא בכלל יסתדר, היה קור אימים כך שלא העזנו לעשות מעשה כזה. חוץ מזה היהודים, היינו אנשים תמימים שלא התעסקנו בכלל עם הדברים האלה, היו אנשים פשוטים שחיו חיים שקטים נורמליים ושקטים אף אחד לא ציפה לכך ולכן לא הייתה אפשרות לברוח לשום מקום. אנחנו, המשפחה שלי בכול אופן היינו אנשים פשוטים, התפרנסנו יפה, אבא שלי היה סנדלר, סנדלר טוב ועבד עבור הצבא הרומני. אחרי שריכזו את היהודים, כמה מאות אלפי יהודים, הובילו אותנו, ריכזו אותנו במקום מרכזי בעיר ומשם הובילו אותנו כדי לעבור לגטאות שבטרנסניסטריה הנמצאת באוקראינה, הביאו אותנו עד לנהר. יש נהר בין הרומנים לבין אוקראינה קוראים לו דניסטר, נהר מאוד רחב ומאוד גדול והמים זורמים מאוד בחוזקה. על שפת הנהר ריכזו את כול היהודים היו שם עשרות אלפים, משפחות שלמות, את המקום הזה אני זוכר, הייתי בן 4, היה לי אח שהיה מבוגר ממני בשלוש שנים ושם עוד היינו עם ההורים ביחד, הורים צעירים עם שני ילדים. נאמר לי אחר כך שהייתה לנו אחות אבל אני לא זוכר אותה. אחי אמר לי שהוא כן זוכר אותה אבל היא הייתה כל כך קטנה. בחוף הזה ריכזו את כל האנשים וזה היה מראה נוראי, משפחות עם ילדים, זקנים, סבים וסבתות והם החזיקו אותנו שם לא שעות אלא ימים כדי להעביר אותנו מעבר לנהר. במקום הזה ילדים הלכו לאיבוד להורים והורים איבדו ילדים זה היה נורא שם בריכוז הזה המון אנשים נפטרו שם. ולהעביר אותנו מהנהר הם היו צריכים רפסודות לא היו אוניות או סירות, היו רפסודות, העמיסו את האנשים על הרפסודות חלק מהרפסודות האלה לא יכלו להגיע בכלל, חלק מהאנשים טבעו במים, היו אנשים שהגרמנים ירו עליהם ומתוך כך נפלו למים. לא עשו הפרדה של גברים ונשים אלא כולם יחד. בהעברה עצמה כבר שם נספו עשרות אם לא מאות אנשים. בסופו של דבר עברו את הנהר, העבירו את מי שהצליח לעבור ולהישאר בחיים, אנחנו למזלנו הצלחנו לעבור והגענו לעיר מוגילב, זו עיר גדולה באוקראינה, שם הביאו אותנו לתקופת מעבר, הכניסו אותנו למבנים בלי דלתות וחלונות ובלי אוכל ומים, כל אחד היה צריך לדאוג איכשהו לעצמו, הכניסו למבנים הללו עשרות אנשים, הם דחסו עד כמה שרק היה אפשר. היה חורף, חודשים נובמבר, דצמבר, קור אימים, בקושי היו בגדים או שמיכות. ישנו על הארץ. היינו שם מספר חודשים, את האוכל הלכו וחיפשו, למי שהיה כסף הלך וקנה מהגויים כך שכל אחד הסתדר באיזו שהיא צורה. לאחר כמה חודשים החליטו להעביר אותנו הלאה, זה לא היה המקום הסופי ששם הם אמורים לרכז את היהודים. משם הם העמיסו אותנו על רכבות כדי להגיע למקומות שלשם הם אמורים להגיע, רכבות אלו היו מעבירים בהם בהמות, הקרון היה סגור לגמרי והיה בו רק חלון קטן עם קצת אויר. ודחפו לתוך קרות כזה עשרות אנשים, כמה שרק היה אפשר לדחוף. הנסיעה ברכבת לקחה ימים ולילות, שם המרחקים הם עצומים ולפעמים הם היו עושים סיבובים כדי שאנשים ימותו בתוך הקרון כדי שיהיה להם קל יותר במחנות, בגטאות. וברכבות האלה המון יהודים מתו, מחנק, מחוסר מזון, פשוט לא יכלו להחזיק מעמד. אני לא יודע איך החזקנו מעמד אבל ישבנו יחד ופשוט שרדנו, כל אלה שהחזיקו מעמד זה פשוט נס. עד שהביאו אותנו לאזור

טרנסניסטריה שבאוקראינה ושם הם הכינו מחנות כפייה, מחנות עבודה בכפייה, זאת אומרת, הם הקימו כמה עשרות או מאות מחנות ריכוז וכל מחנה כזה היה כמה אלפי בני אדם ומטרתם הייתה עבודה בפרך, עבודה קשה. הגברים יצאו מוקדם בבוקר לעבודות ובלילה חזרו למחנה וזו הייתה תכנית של כל יום. העבודות האלה היו למען הצבא הגרמני כי אז הם נכנסו למלחמה עם הרוסים והם היו צריכים לסלול כבישים, דרכים כדי שהצבא יוכל לעבור לתוך רוסיה. והעבודה הייתה מאוד קשה, כל מה שנתנו לנו לאכול היה מרק, שזה לא היה מרק אלא משהו מאוד לא מזוהה, מים עם קצת צבע ולחם ישן. פעם או פעמיים ביום היו מחלקים את זה במחנה ולא יותר מזה. הילדים הקטנים, כמוני וכמו אחי לא עבדנו, היינו בורחים מהמחנה, איכשהו מצליחים לצאת וכשהאנשים היו יוצאים לעבודה היינו הולכים לאסוף אוכל, היינו מסתובבים והולכים קילומטרים ביום, בלי כמעט נעליים, נעליים קרועות שהיינו עוטפים עם כל מיני סמרטוטים, היינו לבושים עם בגדים לא חמים בחורף, היינו הולכים קילומטרים ומגיעים לכפרים אוקראיניים ומנסים להשיג משהו לאכול, היינו דופקים בדלת של הבתים של האוקראינים, היו כאלה שסילקו אותנו עם מקלות וכאלה ששלחו עלינו את הכלבים שלהם, והיו כאלה שריחמו עלינו ונתנו לנו משהו לאכול. בעיקר אנחנו חיפשנו אוכל בפחי אשפה, בחצרות, היינו מתגנבים לחצרות בעונות שהיו תפוחי עץ ועוד כל מיני פירות, והיינו חוטפים איזה פרי. האוכל הכי "דליקטס" היה קליפות תפוחי אדמה, זה האוכל הכי טוב שיכולנו להשיג, פה ושם היינו מקבלים איזה חתיכת לחם מהגויים. תינוקות לא היו כיוון שלא יכלו להאכיל אותם, מי שהיה פשוט נפטר. לפני זה כבר לא הצליחו להגיע עם תינוקות למקומות האלה. במחנה עצמו המצב היה נורא ואיום, קודם כל הניקיון, המחלות היו מכל הסוגים והמינים שרק היה אפשר להעלות על הדעת, מחלות מעיים שונות, פצעים, שפעת, הדבר הכי נוראי היה הרעב. היה רעב בצורה נוראית, אנשים קמו בלי אוכל, עבדו בלי אוכל, מה שניסו להשיג פה ושם זה היה ממש מעט, והדברים האלה גרמו למוות יום יומי של אנשים. וככה נמשכו שנים, אותו רעב, אותם המחלות, אותו גוי שבא הרביץ וקילל, אלו היו חיים שנמשכו בערך שלוש שנים עד בערך 1944 שאז הגרמנים התחילו להפסיד במלחמה. אני זוכר שאמא שלי נפטרה בסביבות שנת 43, הייתה בן 6 או אולי 7. אימי הייתה צעירה, עד כמה שאני זוכר היא הייתה בסביבות גיל 37, היא נפטרה ממחלה. אולי שתתה מים מזוהמים או אכלה אוכל מקולקל או אולי משפת. אנחנו לא באמת יכולים לגיד ממה כי היו הרבה גורמים שיכלו לגרום למוות שלה. לגבי אבא שלי יש תמונה שנשארת לי בראש – לילה אחד הוא חוזר מהעבודה עם בגדים ירוקים, הוא היה נראה מאוד לא טוב, נפוח כולו והוא כבר לא יכל לעבוד והגרמנים, השומרים שהיו במחנה לקחו אותו ואמרו שלוקחים אות כאלו לביה"ח ומאז לא ראינו אותו יותר. וידענו אח"כ שאנשים שלא יכלו לעבוד לא הייתה בהם תועלת ולכן הרגו אותם. נשארנו שנינו אני ואחי, אחי נפטר לפני כשלושה חודשים בגיל 80, הוא היה חולה. נשארנו במחנה אני ואחי הרוסים והאמריקאים החלו להתפרס באירופה והוציאו את מי שנשאר. הוציאו אותנו מהמחנות, המחנה שלי קראו לו שרגורוד, או שזה כפר או עיר קטנה. נכנס הצבא האמריקאי ושיחרר את המחנה ואז נכנסו גם ארגוני הצלה הבינלאומי של עליית הנוער ועוד, הוציאו בעיקר את הילדים, ריכוז את היהודים שלא היה להם הורים ולא אף אחד. ריכוז אותם יחד והחליטו להחזיר אותנו לרומניה, היינו קבוצה של המון ילדים, יתומים, עברנו את דורוחוי ובתוך דורוחוי היו לנו קרובי משפחה או שהם חזרו קודם או שלא יצאו בכלל, והם ראו אותנו בין הילדים והוציאו אותנו מהשיירה הזאת ונשארנו אצלם כמה חודשים, משם עברנו למוסד יתומים בדורוחוי ומשם כבר עברנו לארץ ישראל, היו יהודים בכלל באזור אירופה שהיה להם מסל,

הכניסו אותם למנזרים, כנסיות וכך הם ניצלו, נתנו לנם לישון ולאכול. אנחנו לעומת זאת נלחמנו יום יום על החיים שלו. לא היה לו מזון וגם לא בגדים. הארגונים היהודים בארץ, ההגנה ועוד, הצליחו לשכור, לקנות אוניות ישנות ממלחמת העולם הראשונה ולהעלות ילדים לישראל, האונייה שאנחנו היינו בה נקראה ההגנה, כנראה היא הייתה שייכת לארגון הזה, אני ואחי לא נפרדנו ותמיד היינו יחד. וצריך לזכור שבתקופה ההיא היה אסור לעלות לארץ ישראל כי הבריטים שלטו בארץ והם לא הסכימו ליהודים לעלות לארץ ישראל, פשוט ה"ספר הלבן". זה היה בשנת 46-47, עד שהבריטים עזבו את הארץ לפני מלחמת השחרור, אנחנו עלינו לארץ ב1946, עלינו על אונייה מאוד רעועה, היינו 2800 בני אדם, ובאונייה כזאת יכולים בקושי 500 בני אדם לעלות, אבל דחסו כמה שיותר, לחסוך במקום. השייט היה מאוד קשה, טלטולים בים ומחלות ים, היה בקושי אוכל, וכך 10 ימים עד שהגענו לחופי ישראל, ברגע שהתקרבו לחופי חיפה האנגלים תפסו אותנו, האנגלים שהיו תופסים את היהודים על האוניות היו בדרך כלל מחזירים אותם או לאירופה או שולחים אותם לקפריסין למחנות מעצר. לנו היה מזל כיוון שהם ראו שהאונייה שלנו לא טובה ואפילו לקפריסין שזה היה יחסית קרוב הם לא יכלו להחזיר אותנו. אז הם הכניסו אותנו לחיפה, היינו במחנה מעצר בעתלית שהבריטים היו שם, ושם היה כבר הרבה יותר טוב, היו שם מיטות, אוכל ובסה"כ התייחסו שם יפה. היינו שם משהו כמו 5 חודשים ומשם הכניסו אותנו לארץ לתנועות הנוער כמו השומר הצעיר, הנוער העובד והלומד ואפילו בני עקיבא. לנו היה מזל שלקחו אותנו למוסד דתי בכפר הרואה, בני יקיר, הייתי שם עם אחי, היינו שם 4 שנים. אחרי 4 שנים אני הלכתי לישיבה בבני עקיבא בכפר הרואה ואחי הלך לקיבוץ אפיקים ללמוד מקצוע. קיבוץ אפיקים היה קיבוץ לא דתי, היינו מופרעים לגמרי, ללמוד בכלל לא היינו מסוגלים הרי לא למדנו בחיים, ושם היינו אמורים ללמוד חצי יום, וחצי יום לעבוד בחקלאות. אחרי שנה שנתיים קצת התחנכנו בישיבה הייתי דווקא בסדר, לא היה לנו בארץ אף אחד, היינו לבד בלי משפחה. וכך אחרי שנתיים בישיבה הקימו בסעד חברת נוער אז מישהו הציע לי להגיע לסעד ומאז אני פה.